

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 31
van **STEFAAN SINTOBIN**
datum: 19 november 2018

aan **BART TOMMELEIN**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BEGROTING, FINANCIËN EN ENERGIE

Fluxys Loenhout - Warmtecapaciteit aardgasopslag en veiligheidsperimeter voor geothermieprojecten

Op 9 mei 2014 besliste de vorige Vlaamse Regering een subsidie van 2 miljoen euro toe te kennen aan het diepegeothermieonderzoek van VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) in Mol. Met deze extra middelen bevestigde de Vlaamse Regering haar vertrouwen in het onderzoek van VITO naar deze hernieuwbare energiebron.

Deze nieuwe vorm van hernieuwbare, bovendien constant beschikbare, energie was en is volgens de Vlaamse Regering één van de antwoorden op het energievraagstuk van deze eeuw.

De huidige Vlaamse Regering zorgde onder meer voor het decretaal kader voor een garantieregeling voor diepe geothermieprojecten en verlaagde de vermogensgrens voor de call diepe geothermie

Gelet op de aanzienlijke investeringskosten bij de start van dergelijk project en het ontbreken van een verzekeringsmarkt voor het afdekken van het geologisch risico, was een garantieregeling aangewezen om tot een gunstig investeringsklimaat voor groenewarmteproductie te komen.

Men maakte op 15 juni 2018 tevens wereldkundig dat de Vlaamse Regering ondersteuning toekent voor onderzoek naar diepe geothermie in de vorm van twee projecten die samen bijna 390.000 euro krijgen (84.655 euro afkomstig van het Europese Fonds Horizon2020). Opnieuw stelde men dat geothermie in de toekomst een belangrijke rol kan spelen in de omslag naar hernieuwbare energie.

In totaal hebben veertien Europese landen beloofd om de ontwikkeling van diepe aardwarmte te versnellen. Voor Vlaanderen hebben meerdere kandidaten ingetekend op een projectoproep voor onderzoek naar geothermie, waarna twee projecten zijn geselecteerd. Ze focussen op de productie van warmte-energie uit de diepe ondergrond en op ondergrondse warmteopslag.

Bij het eerste project 'Heatstore' zijn drie bedrijven betrokken: VITO in Mol, SPIE Belgium en het Kempens warmtebedrijf. De Vlaamse Regering kent hun een ondersteuning van 278.756 euro toe. Het geld zal in hoofdzaak gaan naar fundamenteel en experimenteel onderzoek naar verschillende types van ondergrondse warmteopslag.

Het tweede project heet 'CAGE'. Het onderzoek gebeurt hier door VITO en Thomas More Kempen. Dit project focust op de verbetering van de productie van diepe aardwarmte en van de business case voor een geothermisch doublet (een systeem met twee putten: een productie- en een injectieput). Hiervoor is in 109.925 euro steun voorzien.

In Loenhout exploiteert Fluxys sinds ruim 30 jaar een ondergrondse opslag voor aardgas. De nuttige opslagcapaciteit bedraagt 700 miljoen kubieke meter. Fluxys Belgium biedt al jaren opslagdiensten aan zodat klanten volgens behoefte flexibel buffercapaciteit kunnen gebruiken voor de continue bevoorrading van eindverbruikers of voor hun activiteit op de gashandelsplaatsen.

Ik heb rond de site van Fluxys in Loenhout twee vragen voor de minister. De eerste heeft betrekking op de mogelijke benutting van de mogelijke opwekking van aardwarmte in Loenhout. Op het moment dat Fluxys aardgas uit de ondergrondse opslag op het aardgasnet wil zetten, komt er immers ook een enorme capaciteit aan warmte (1.200.000.000 m³ aardgas op 55°C) vrij. De vraag is waarom deze warmtecapaciteit niet wordt benut. Vlakbij staat bijvoorbeeld een gigantische serre die verwarmd wordt met klassieke branders. Men kan redelijk eenvoudig de warmte transporteren van het aardgas naar de serres.

Anderzijds wordt door het Streekplatform Kempen in een nota van begin 2017 met aanbevelingen voor het Warmteplan van de Vlaamse Regering (Conceptnota zomer 2017) vermeld dat het gasopslagproject in Loenhout investeringen in diepe geothermie in de Noorderkempen hypothekeert. Dit project situeert zich in dezelfde geologische formatie als de formatie die ook aangeboord wordt in functie van diepe geothermie (kolenkalk). Rond de gasopslag bevindt zich echter een dubbele veiligheidsperimeter (1 en 2). In de praktijk worden volgende gemeenten in regio Kempen door parameters 1 of 2 getroffen: Rijkevorsel, Hoogstraten, Merksplas, Beerse en Vosselaar. Het Streekplatform heeft problemen met het vetorecht van Fluxys rond het benutten van de diepe ondergrond binnen deze veiligheidsperimeter. Voor het aanboren of doorboren van deze geologische formatie binnen perimeter 1 en 2 heeft Fluxys de eindbeslissing. Een dergelijk vetorecht is in hun ogen niet correct. Het gasopslagproject zou als één van de gebruikers van de diepe ondergrond behandeld moeten worden, naast andere toepassingen, zoals diepe geothermie. De betrokken gemeenten dringen aan op snelle klaarheid in de situatie.

Men vraagt een gelijkwaardige behandeling van de verschillende gebruikers van de ondergrond. We vragen dat de Vlaamse overheid hierover in verder overleg treedt met de federale overheid.

1. Hoe bekijkt de minister de mogelijkheid van 'aardwarmte'/warmtecapaciteit bij Fluxys Loenhout?
2. Is de Vlaamse Regering de voorbije jaren in overleg getreden met de federale overheid rond de problematiek van de dubbele veiligheidsperimeter rond Fluxys Loenhout die de opstart van geothermieprojecten binnen deze perimeter zou hypothekeken?

BART TOMMELEIN

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BEGROTING, FINANCIËN EN ENERGIE

ANTWOORD

op vraag nr. 31 van 19 november 2018

van **STEFAAN SINTOBIN**

1. De aardgasopslag te Loenhout valt onder federale bevoegdheid. Het Vlaamse Gewest beschikt niet over de nodige ondergrond- of productiegegevens om uitspraak te kunnen doen over de haalbaarheid van aardwarmtewinning in combinatie met de operationele activiteiten voor de aardgasopslag. Enkel Fluxys NV zelf kan hier op dit moment een onderbouwd antwoord op geven.
Indien Fluxys NV de aardwarmte zou willen benutten, dient het overeenkomstig het Vlaamse Decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond (DDO) een vergunning aan te vragen. Artikel 63/1 van dit decreet vermeldt immers duidelijk dat "het opsporen of het winnen van aardwarmte in de diepe ondergrond alleen kan met een vergunning van de Vlaamse Regering". Een vergunning in het kader van het DDO is exclusief. Vergunde volumegebieden kunnen elkaar niet overlappen. Het uitvoeringsbesluit van het DDO vermeldt letterlijk in verband met aanvragen voor reeds bestaande volumegebieden dat een vergunningsaanvraag "afgewezen wordt als de aanvrager niet de houder van een reeds verleende vergunning voor dat volumegebied is. Als de aanvrager ook de houder van de reeds verleende vergunning voor het opsporen of winnen van koolwaterstoffen of opslagvergunning is, beoordeelt de minister in het bijzonder of de activiteit waarvoor de vergunning wordt aangevraagd, gecombineerd kan worden met de reeds vergunde activiteit, en neemt de Vlaamse Regering, op voorstel van de minister, een beslissing over de vergunningsaanvraag binnen een termijn van honderdtwintig dagen nadat de aanvraag is ingediend en volledig bevonden is." Het is bijgevolg niet mogelijk om een vergunning voor het opsporen of winnen van aardwarmte toe te kennen voor een volumegebied waar reeds een vergunning in het kader van de wet van 18 juli 1975 betreffende het opsporen en exploiteren van ondergrondse bergruimten in situ bestemd voor het opslaan van gas, is verleend, tenzij de aanvrager ook zelf de houder is van de vergunning voor het opslaan van gas in ondergrondse bergruimte én beide activiteiten technisch, economisch en (milieu)veilig gecombineerd kunnen worden. Fluxys NV kan dus een aanvraag tot een vergunning voor aardwarmte indienen en de Vlaamse Regering kan dan op basis van de inhoud van het aanvraagdossier oordelen over deze aanvraag.
2. Het voormalig departement Leefmilieu Natuur en Energie (LNE) van het Vlaams Gewest heeft op 2 december 2013 beroep ingesteld tot nietigverklaring van een aantal artikelen van het Koninklijk Besluit van 29 september 2013 tot wijziging van het Koninklijk Besluit van 28 september 2006, waarbij aan Fluxys NV verlenging werd verleend van de vergunningen voor het opsporen en exploiteren van een ondergrondse bergruimte in situ bestemd voor het opslaan van gas, in de streek van Loenhout. Daarin werden onder meer de uitbreiding van perimeters, de verstrengde verplichtingen ten aanzien van derden en het gebrek aan een onafhankelijke partij bij het motiveren van veiligheidsingrepen ten aanzien van derden aangekaart. Hoewel het Vlaams Gewest bevoegd is voor het opsporen en winnen van natuurlijke rijkdommen, de geologische berging van koolstofdioxide en het wetenschappelijk onderzoek werd de Vlaamse administratie bevoegd voor natuurlijke rijkdommen en diepe ondergrond niet om advies gevraagd bij de opmaak van de federale wetgeving en vergunningverlening voor ondergrondse gasopslag. In 2013 kwam de gewijzigde wetgeving met uitgebreide veiligheidsmaatregelen pas in extremis ter kennis van de

Vlaamse administratie bevoegd voor de diepe ondergrond, waardoor de termijn om nog beroep in te stellen bij de Raad van State zeer kort was. Het Vlaams Gewest heeft deze mogelijkheid alsnog benut, maar de Raad van State heeft het beroep tot nietigverklaring van het aangevochten KB verworpen.

Vervolgens heeft het departement Omgeving (daarvoor LNE) stappen ondernomen om een samenwerking op te zetten met de federaal bevoegde instanties om tot uitwisseling van informatie te komen met betrekking tot activiteiten in de diepe ondergrond van Vlaanderen waarbij zowel federale als Vlaamse partijen betrokken zijn. Er is heden een samenwerkingsovereenkomst opgemaakt tussen het departement Omgeving enerzijds en de FOD Economie, het FANC en NIRAS anderzijds. Deze samenwerkingsovereenkomst zit in de ondertekeningsfase zodat ze op zeer korte termijn kan worden uitgevoerd.

Het Vlaams Gewest heeft in de opmaak van haar wetgeving inzake de diepe ondergrond steeds rekening gehouden met het efficiënt en duurzaam beheer ervan. Er zijn meerdere regels die waken over een efficiënt gebruik van de diepe ondergrond, om met de schaarse ruimte kansen te bieden aan zoveel mogelijk toepassingen. De opmaak van een structuurvisie diepe ondergrond is daar een verdere uitwerking van. Daarnaast zijn er ook meerdere regels die hinderlijke interferentie tussen ondergrondse activiteiten moeten vermijden en beperken. Daarbij is van bij het begin consequent rekening gehouden met alle, dus ook de federale, toepassingen. In principe omvat een 3D-volumegebied voor een Vlaams vergunde toepassing in de diepe ondergrond de merkbare invloed. De aanvrager wordt verplicht om zelf de nodige doorgedreven geologische modellering te laten uitvoeren om deze invloed op voorhand zo nauwkeurig mogelijk in te schatten. De Vlaamse diensten checken op hun beurt de voorgelegde aannames en modellen om het voorgestelde volumegebied te evalueren. De bedoeling is om zo tot een evenwichtige afbakening te komen van volumegebieden waarbij zowel efficiënte benutting van potentieel voorop staat als het vermijden en beperken van risico's.

In de recente vergunningverlening voor het aardwarmteproject van Janssen Pharmaceutica NV vormde de nabijheid van de gasopslag een aandachtspunt. In het kader van dit dossier werden extra modellen opgesteld om de mogelijke invloed van de gasopslag op het geothermisch project en omgekeerd te bepalen. Uit de resultaten bleek dat de invloed van de gasopslag op het geothermieproject in de grootteorde van 1 bar zou liggen, terwijl de invloed van het geothermieproject op de gasopslag wellicht onder de 0.2 bar zou liggen. Bij het verlenen van het volumegebied werd bovendien een extra marge (i.e. meer bufferruimte dan bij een equivalent project toegekend zou worden) vergund aan de kant van de gasopslag. Bovendien vermeldde het aanvraagdossier dat Fluxys NV de voorziene boortrajecten bij Janssen Pharmaceutica liet wijzigen naar de voor hun meest voordelige situatie. We kunnen dus stellen dat alle redelijke voorzorgen genomen zijn vanuit de Vlaamse wetgeving om tegemoet te komen aan de federale vergunninghouder.

Ondanks de ongelijke regels voor Vlaamse en federale toepassingen in de Vlaamse ondergrond heeft de Vlaamse overheid m.a.w. altijd gepoogd op een verantwoordelijke manier haar bevoegdheden in de Vlaamse ondergrond uit te oefenen, maar met respect voor de federale bevoegdheden.